

2772 pag
WYTTENBACH, D.
1821

DANIELIS WYTTENBACHII

Danielis Wytttenbachii disputatio anno
MDCCCLXXXIII. ad iudices Teylerianos scripta
de quaestione, quae fuerint veterum philosopho-
rum à Thalete et Pythagora usque ad Senecam
sententiae de vita & statu animarum post mor-
tem corporis. - Vergl. das Jahr 1821.

PHIL. GUIL. VAN HEUSDE.

EX EDITIONE

SPECIMINIS CRITICI IN PLATONEM

H E U S D I I,

Praef. pag. xxv.

Quod roganti Tibi receperam, mi Heusde, me
tuo libello aliquid literularum et iudicii de locis a
Te tractatis additurum: ecce, ubi ad rem ventum
est, nil habui quod adderem. Nam quum de anim-
adversionibus tuis inter nos ageremus, Tuque,
instar illius apud Platonem nostrum Theaeteti, iis
iudicii severitatem adhiberes, falsum quodque et
ἀνεμιαστον abjiceres, nec nisi, si quid probabile et
γόνιμον videretur, retineres; non profecto opus
est, ut nunc eas denuo recenseam, et singulis
meum iudicium, *pulcre, bene, recte*, apponam.
Ergo primum hoc literarum nobis argumentum
periit. An igitur, ut saltem tuae voluntati meo-
Vol. II. *A* *que*

DISPUTATIO

DE

QUAESTIONE,

AN FUERIT VETERUM PHILOSOPHO-
M, INDE A THALETE ET PYTHAGO-
RA, USQUE AD SENECA, SENTEN-
TIA DE VITA ET STATU ANIMORUM
POST MORTEM CORPORIS.

Haec facile est res, quae mentem humanam at-
tius attingat aut vehementius commoveat,
et cogitatio de ipsius post hanc vitam condi-
et statu. Nam, et praecipuum ac proprium
est, non brutorum instar praesentibus
eri, sed in futurum prospicere ac res absen-
nentis cogitatione repraesentare: et habet re-
post hanc vitam obscuritas eam vim, ut men-
incerta rerum expectatione sollicitet ac sus-
am teneat. Igitur reperiemus, inde ab incu-
lis studii Philosophici, ita quemque Philoso-
n plus operae in hoc loco tractando posuis-
ut quisque ipse aut humanae naturae aut Phi-
sophiae maiorem excellentiam tribuisset. Ergo
fortasse, qui putent, ab innumerabilibus Phi-
lo-

losophis, qui post hominum memoriam fuerunt, hunc locum tandem vel pertractatum vel intractatum esse, ut operae pretium factum sit. Immo vero, moverunt multum, promoverunt parum. Nam in eam quidem partem profecerunt, ut rationibus aut certis aut verisimilibus efficerent, esse aliquid post hanc vitam, neque cum corpore Animum exstingui: hoc tamen *aliquid* quale esset, quae vita et actio Animi a corpore soluti ac veluti nudi, nullâ etiamnum humani ingenii acie pervestigari potuit. Neque tamen hoc sufficere debet, ut totam hanc quaestionem tamquam inexplicabilem relinquamus: contra, magis etiam studia nostra incitari par est, ut, nisi perveniamus ad ejus exitum, saltem aliquot gradus proficiamus. In primis vero utile et jucundum est cognoscere, quantum in hoc spatio profecerint Veteres, qui plurimos in Philosophia progressus habuerunt. Nam, aut aliquantum promovebimus erroribus illorum cavendis, verisque inventis, veluti vestigiis, persequendis: aut, certe ipsa progressuum observatio voluptatem nobis pariet atque ignorantiae solatium adferet. Quare, quum audivissem de quaestione a Vobis, Clarissimi Viri, ad disputandum propositâ, ejus elegantia me continuo invitavit, ut experirer, si forte in pertractatione aliquid efficere possem, quod Vestri iudiciis probarem. Ceterum, antequam disputationis initium faciam, committere nequeo, quod

DE IMMORTALITATE ANIMI. 497

hanc ratione ac viâ breviter dicam, ac leges ream, quas ipse in disputando sequar.

In memoranda quaque Philosophi sententia e animadvertendum est, utrum ea ex communi opinione, an ex Philosophica doctrina, seu alicuius auctoris, Systemate, pronunciata sit. Multa dicta scriptaque sunt a Philosophis, quae continuo pro partibus doctrinae eorum habentur, veluti Apophthegmata, Epistolae, et

Et librorum ab iis scriptorum duo sunt generis: alii sunt Esoterici, in quibus interiorem doctrinam exposuerunt; alii sunt Exoterici, quibus communem aliorum sententiam secuti. Itaque distinguendum est, quid Philosophus, tamquam Philosophus, quid tamquam unus multis tradiderit.

Quum Philosophi sit *demonstrare*; non solum videndum quid statuerit, sed etiam quibus mentis illud, quod statuit, demonstraverit.

I. Igitur Philosophi secundum aetatem et seculum recensendi, et a triplici parte spectandi sunt: primum, *an statuerint, Animum superesse corpori*: deinde, *qualem illum statum informaverint*; tertio, *quibus argumentis hanc sententiam sustulerint*.

V. Et quandoquidem tota haec Veterum cognitione petenda est ex Veteribus, nos quoque e disputationem ab eorum fontibus ducemus. Non quod recentiores contemnamus; sed quod iussumus praestare, iis tanquam sociis potius, *Vol. II.* *Ii* *quam*

quam tanquam ducibus, uti. Ita integrè alienâ auctoritate ac præjudicatis opinionibus strum ipsi iudicium sequemur.

V. Ergo primum, materia congerenda, nondum ab aliis prolata excitandi sunt, quosdam ejus fieri potest. Multa enim adhuc in Veterum monumentis, nec omnia ex illis recentiorum diligentia.

VI. Criticâ quoque animadversione operam in auctoritate locorum, quibus protestimur, aestimandâ. Itaque videndum de libro quo locus exstat, sit necne auctoris illius, nomine fertur, et sitne auctor ipse fide dignus.

VII. Porro auctorum locis adhibenda est interpretatio, ut verus eorum sensus appareat. Quae quidem interpretatio duplicis est generis, verborum, quae a Grammaticâ ratione linguae cognitione ducitur: altera, rerum, quae ei vis aperitur, ex auctoris vel sectâ, vel liari ratione ac consuetudine.

VIII. Harum autem legum ita rationem habeam non ut ad eas singulas unumquemque locum applicem, quod, profecto, infinitum sit, et scribenti, et Vobis legentibus, sed ut eas quidem semper observem, diserte vero locis cillioribus adhibeam. Ordinem denique huiusmodi, ut secundum temporis seriem sectarum sessiones notentur: et primum de Thalete principis usque ad Socratem exponam: deinde de Pythagoricis, et, qui ab iis profecti sunt, E

DE IMMORTALITATE ANIMI 499

de Socrate, quique ab eo fluxerunt, Acta-
Peripateticis, Cynicis, Stoicis, Epicu-
alibus, usque ad Ciceronem: tum disputa-
deducam a Cicerone ad Senecam.

SECTION I.

De Ionicis Philosophis.

tionem, de vitâ quadam Animi corpori su- sect. I.
Ionicis
antiquissimâ aetate apud Graecos viguit
ex Homero et omnibus veteris aevi mo-
lis. Caussae, quibus factum est ut illa opi-
ture in Graecâ gente dominaretur, fuerunt
rales et civiles. Quare, qui eam solâ mo-
aturâ in hominum mentibus existisse di-
mihi quidem multo magis probantur, quam
ejus originem vel ab Aegyptiis, vel a Chab-
vel aliunde petunt. Sed ego totam hanc
onem praetermitto, quam Vos Indices ab
putatione exclusistis. Satis habeo auctori-
Cicerone, qui (Tusc. I. 13, 14.) ait,
*non de animorum immortalitate non a do-
sed ab ipsâ naturâ, proficisci, et legis na-
vim obtinere.*

quum doctrina de Animorum immortalitate Thales.
et reliquâ naturae cognitio, a Poetis, ac
gis, seu Orphicis, rudî Minervâ tractatâ
existit circa Olympiadem XL THALES
s in Ioniâ, qui majore valeret rerum natu-
scientiâ, eamque ad viam ac rationem, id

Sect. I.
Ionici.
Thales.

est Philosophiam methodum, exigeret. H
senserit de Animi post hanc vitam statu,
pretium est accuratius et uberius, quæren
et auctor Philosophiæ haberetur, et ab ini
putationis patebit, quam difficile sit in tan
numentorum jacturâ de Veterum placitis st
Eum statuisset Animos esse immortales, pr
est apud Diogenem Laertium I. 24. *Ἰων δὲ
τὸν πρῶτον εἰπεῖν Φασιν ἀθάνατους τὰς ψυχ
ἀσσι Χοίριλος δ' ἐπηγείη· i. e. „nonnulli ei
cunt, cum primum dixisse animas esse
sales: in quibus est Chocrilus poeta.”* Hi
jungendus est scriptor de Placitis Philosoph
qui falso Plutarchi nomine fertur, IV. 2:
ut solet, descripsit Stobæus in Eclog. Phy
93: ejus hæc sunt verba: *Θαλῆς ἀπεφώνη
τος τὴν ψυχὴν φύσιν ἀκίνητον ἢ ἀσπασίμη
„Thales primus pronuntiavit animam esse
tam quæ semper moveatur, vel quæ
moveat.”* Retulit idem exigua varietate
sius in libro de Naturâ Hominis, cap. I.
*ἄλλος μὲν γὰρ πρῶτος τὴν ψυχὴν ἔφησεν ἀκίνη
αὐτοκίνητον· i. e. „Thales enim primus dixi
tam esse quid, quod semper moveatur et
moveat.”* Theodoretus vero Serm. V. 1
in cujus verbis referendis falsam lectionem
est Menagius ad Diog. Laert. VIII. 83.,
παύειν κίχλην τὴν ψυχὴν ἀκίνητον φύσιν·
Theodoretus ex iisdem fontibus hausisse
vntem scripsisse videtur; ut hoc dixerit „

tur vocavit animam naturam quae semper Sect. I.
Ionict.
Thalet.
veatur." His ergo testimoniis quis non cre-
 dit, de Thaletis sententiâ constare? Nam Ani-
 mæ dixit esse immortalem: rationes adjecit, Ani-
 mæ nimirum esse naturam (id est, ut hodie lo-
 untur, *substantiam*) quæ se ipsa moveat, sem-
 per moveatur, vel utrumque. Verum enim au-
 ritas illorum testimoniorum gravissimis dubi-
 tionibus, nisi tollitur, tamen minuitur. Et
 num quidem Choerilus, quem auctorem sequi-
 tur Diogenes Laertius, unde hanc de Thalete no-
 tam habuit? utrum ex scriptis Thaletis, an ex
 traditione memoriae? Atqui antiquis jam tem-
 poribus dubitatum est, an quod scriptum reliquis-
 set Thales, et an ea, quæ tum sub ejus nomine
 abantur, ab ipso conscripta essent: ut refert
 Diogenes Laert. I. 53. Eum nil de Philosophiâ
 scriptum reliquisse affirmant Alexander Aphrodisi-
 as in Comment. in Aristot. Metaph. p. 12:
 Cræmestius Orat. XXVI. p. 317. et Simplicius in
 Comment. in Aristot. Physica p. 6. At vero ex
 hoc libro de Principiis locum excitat Galenus
 m. VIII. p. 513. Et alii quoque mentionem
 faciunt ejus librorum de Natura: de quibus aliâ
 cognosci possunt ex Fabricio Bibl. Gr. Vol.
 p. 239, et Bruckero Historiâ Crit. Philos.
 m. I. p. 462. Nos vero sequamur Aristote-
 lem, auctorem et antiquum et gravem, qui, ab
 hoc disputationum, fere antiquorum sententias
 trahere solet, atque hoc nomine in præcipuis fon-

Sect. I.
Ionici.
Thalet.

Deum: universum autem animatum et plenum daemonibus esse: et per humorem, qui rerum elementum est, permeare vim Divinam quae illud moveat." Denique a Plutarcho in Septem Sapientum Convivio T. II, p. 163. Thales ita loquens inducitur, ut ei tribuatur ejusmodi sententia: „in maximis et praecipuis Mundi partibus habitare animam, quod Deus utatur tamquam instrumento; igitur Deum animalibus quoque ut tamquam instrumentis, quippe quae suspensa sint a vi Divina."

Atque ex his omnibus arbitror colligi, hanc fuisse Thaletis sententiam, *Animas hominum esse partes animae mundi, quae totum universum moveat: igitur non cum corpore exstingui.* Et cum hac sententiâ congruit alia, quae ipsi tribuitur scriptore operis de Placitis Philosophi, l. 8. „Thales, Pythagoras, Plato, Stoici, statuunt Daemones esse substantias animatas: esse quoque Heroas, animas quae ex corporibus discessissent, bonos quidem bonas, malos vero malas." Hoc igitur placitum nihil habet quod conciliari nequeat cum iis placitis, quae Thaleti omnium consensu vindicantur: neque possum assentiri Bruckero, qui Hist. Crit. Phil. T. I, p. 474. suspicatus est, illud a ratione Thaletis abhorrere.

Epimenides.

Eadem fere aetate exstiterunt duo clari viri, quos silentio praetermittere non possumus. Alter est EPIMENIDES Cretensis, de quo pervulgata fuit fabula, cum per multos annos in lovis Directi

mei antro dormivisse, et cum Diis immortalibus Sect. I. Ionici. Thales.
 gisse. Quâ fabulâ nil aliud significavit, judice
 maximo Tyrio doctissimo Platónico, Dissert. XVI.

1. quam, *Animis nostris hanc vitam esse som-*
nam, nec veram vitam. Quam sententiam post
 celebravit Heraclitus. Alter est PHERECYDES Pherecydes. ex Syro insulâ ortus, Pythagoræ magi-
 er, qui, ut ait Cicero Tusc. l. 16. *primum*
xit, quod quidem literis existet, animos esse
minum sempiternos. Quod ita accipiendum
 e, cum primum fuisse eorum qui hanc senten-
 iam diserte literis consignassent. Sed eam an-
 gumentis confirmaverit, et quae fuerint illa ar-
 gumenta, quum Pherecydis liber perierit et aucto-
 re taceant, ignoramus.

Thaletis discipulus fuit ANAXIMANDER, Anaximander.
 ai, ut quidem perhibet eruditus scriptor The-
 istius, primus fuit, qui de Rerum natura li-
 bram scriberet: Or. XXVI. p. 317. Huic suc-
 cessit ANAXIMENES, Anaximenes. cujus nullum scriptum
 esse videtur: neque de Epistolis ad Pythago-
 ra, quae sunt apud Diogenem Laert. II. 4. 54
 bitari debet, quin ex Sophistae officinâ prodie-
 at. Hi de Animâ quidem Thaletis sententiam
 tenuisse videntur. Nam veteres scriptores, ut
 re aliorum, ita horum ea in primis placita me-
 morarunt, quibus a magistris dissentiebant.

Anaximenis discipulus fuit ANAXAGORAS, Anaxagoras.
 i, ut de Divinâ naturâ praeclariùs veriusque
 asit quam priores, ita de Animorum immorta-

sect. I. litate disertius statuasse videtur. Dicimus

loniet.

Anaxago-
ras.

tur; nam certa ejus rei monumenta non

Sint forte quoque, qui negent eum p

de hoc loco sensisse. Nam primum quide

to eum in Dialogo Phaedone, qui est de i

talitate, reprehendit, quod quum egrege

set, Universum a mente gubernari et const

esse optimâ ratione, tamen in explicando

strandoque hoc placito nil effecerit, quod

pretium esset; vid. Plat. Phaed. p. 993.

Scriptor de Placitis Philos. IV. 3. et

ejusmodi Anaxagorae sententias refert, qu

morum immortalitatem tollant. Sed hæc

tiones facile solvuntur: et quæ ex Plato

prehensione ducitur dubitatio hæud difficil

bet responsionem. Hic enim Anaxagoran

hendit de aliâ re, non de negatâ aut la

tâ immortalitate: quam si negasset aut lab

set, Plato, in hoc ipso argumento et i

Anaxagorae reprehensione versans, illud

et commemorare non omisisset. Quod a

Scriptore de Plac. Phil. repetitur dubium,

animadversione diluitur. Prior locus est l

οἱ δ' ἀπὸ 'Αναξαγόρου ἀπερριδῆ ἔλαγον τε καὶ

i. e. „Anaxagorei autem dixerunt anima

p̄teream et corpus.” Atqui Stobaeus in

Physic., qui ex iisdem fontibus sua haus

pus omittit, ita quidem ut appareat eum

veterem codicem pleniorē: ita enim rel

93. 'Αναξαγόρας, 'Αναξιμένης, 'Αρχέλαος

ἡπειροδῆ i. e. „Anaxagoras, Anaxime-
 Archelaus, Diogenes, dixerunt animam es-
 se ἀείρον,“ Porro Aristoteles de Anima I. 2, Sect. I.
Ionici
Anaxago-
ras.
 eum in eorum genere ponit, qui Animam
 a illis proprietatibus definierunt, *ἡμῶν, ἡμῶν*
 et *ἡμῶν* i. e. *absentia corporae concre-*
tae. Et hoc quidem satis est ad refellendum
 rem locum, quo traditur, Anaxagoram dixisse
animam esse corpus. Posterior locus operis
 laetit, Phil. V, 25. hic est ubi Anaxagorae
 de somno refertur, et hoc adjungitur, *ἡμῶν*
 ἢ *ψυχῆς ἐκείνου τὸν διαχωρισμὸν.* Haec verba
 runt cum interpretes doctos ejus operis, tum
 lejum Hist. Phil. T. I. p. 104: et Brucker-
 Hist. Crit. Phil. T. I. p. 514. Accedit alia
 ultas, a viris illis non observata, quod com-
 or operis de Placitis Phil., qui sub nomine
 ni latet, idem hisdem verbis de Anaxagora
 it, Tom. IV. pag. 437. Edit. Basil. Sed
 que loco aliquid corruptelae subesse, facile
 nt qui usum habent Graecae dictionis. Ne-
 hoc alius quisquam veterum de Anaxagora
 ibuit, neque conciliatur cum reliquis ejus
 tis, *separationem esse animae mortem.* Haec
 est sententia horum verborum, quae con-
 Graecae orationis leges in aliam sententiam
 pretari conatus est Bruckerus. Nos vero
 totius loci ratione et connexionem in eam
 acturam inducimur, ut putemus, vocem *ἡμῶν*
 e, quae mox sequitur, a librario vetere omis-
 sam

de Animâ, hæc ejus placita mer-
Latine referamus: „*Anaxagora
animam dixit esse illud quod
similiter statuunt, quibus quidem
sum moveri à mente.*” Porro (C
*xagoras non magnopere mentem
guit: multis enim locis mentem a
Bonis et Rectis: aliis vero locis
idem esse atque animam; mentem
bus animalibus inesse, et magn
yillioribus et honestioribus.*” E
„*Unus Anaxagoras mentem die
patiendi, et nihil commune hab
elementis.*” Conjungatur alia A
eodem capite §. 21. et Lib. III
et 12. Denique Stobaeus Eclo
eum in iis ponit, qui statuunt,
secus in corpus inseri.” Notat
mentem et animam, νοῦν et ψύχ
losophis ita distingui, ut hæc

DE IMMORTALITATE ANIMÍ. 509

o tributam opinionem, *animam esse deperditam*; Sect. L.
rei generis: quippe gravior est Aristotelis au- Ionici.
 ritas, quâ constat Anaxagoram statuuisse, ani- Anaxago-
 ras.
 ras. *mas nihil commune habere cum reliquis elemen-*
 a. Et illa opinio *de animae aëreâ naturâ* falso
 cum relata est ab aliis, qui in hunc errorem
 ducti sunt pravâ conclusionem, quum cogitarent
 Anaximenem statuuisse *Deum esse infinitum aërem*,
 Anaxagoram autem ejus discipulum *animas dixisse*
partes Divinae mentis esse. Verum quidem
 namque: sed perperam inde collegerunt, Ana-
 xagorae, ut Anaximeni, placuisse, Deum esse
 infinitum aërem, et animas proinde aërii generis.
 e. Quod si ergo ex iis, quæ protulimus, Summa
 conclusionem ducamus: quod si etiam reputemus, sententiae
 Anax.
 monitum esse a Veteribus de dissensu Anaxa-
 gorae a Thales in sententiâ de Animorum immor-
 tate: hoc omnino videtur ejus placitum fuisse
animas et hominum et reliquorum animantium
partes esse mentis illius summae et creatricis, seu
dei; igitur non cum corpore extingui. Possit
 is huc revocare dictum ejus quod est apud
 Diog. Laert. II. 7. *Interrogatus a quodam, „nihil-
 ne tibi cura patriae est?“ „mihi vero, inquit,
 maxima quidem:“ monstrans digito coelum.*
 Id apophthegmatum incerta est fides, et plerum-
 que ad vulgi captum, non ex doctrinâ, seu sy-
 stemate, pronunciantur. Quare malim, si quid
 veterum opus sit auctoritate, discipulum ejus
 Aristidem, de scenâ Philosophum, adhibere; Euripides.
 apud

Sect. I.
Iouci.

apud quem frequentes sunt sententiae *de animâ post corporis mortem vigente et cogitante*. In quo quidem argumento nobis non dicendum esse post egregiam disputationem Valckenarii, viâ summi, in Diatribe ad Euripidis Fragmenta cap. VI. p. 54 et seq.

Diogenes
Apoll.

Alter fuit Anaximetus discipulus **DIOGENES** Apolloniates, qui, magistri exemplo, aërem pro rerum principio ac Deo habuit. Itaque de Animam aërem esse statuit: ut diserte testantur Aristoteles de Animâ Lib. I. cap. II. §. 231. „*Diogenes, ut alii quidam, statuit animam esse aërem; quippe qui putaret, aërem esse cum omnium subtilissimum, tum principium: et propterea animam praeditam esse cognitione et motu: cognitione quidem, quia aër omnium primus esset: motu autem, quia aër subtilissima esset omnium rerum.*” Hunc locum non memoravit Bruckerus Hist. Crit. Phil. T. I. p. 517. ubi de Diogenis placitis agit: contra ex Scriptore de Placitis Phil. IV. 5. et V. 15. refert Diogenem statuisse „*Animam habitare in arteriis cordis cavâ, quae sit spiritalis: et animalia nasci inanimata, atque insitum calorem, simul atque notum sit animal, animam in pulmones attrahere.*” Horum igitur posterius perperam redditum est; nam nec in Graecis hoc est verbis, et ea ex Pseudo-Galeno corrigenda esse, recte monuit Corsinius, ita ut sensus sit, non *animam τὴν ψυχὴν*, quod nec in Plutarcho legitur, sed *frigidum τὴν ψυχὴν*

DE IMMORTALITATE ANIMI. 511.

in pulmonem attrahi. Et cum Pseudo-
 archus non significet, cujus Diogenis hae
 : opiniones, eademque minime abhorreant a
 leorum doctrinâ, contra quam putavit Brucke-
 , ut infra videbimus: haec igitur cum ita sint,
 itor has opiniones potius Diogenis Babylonit
 ici, quam hujus Apolloniatae fuisse. Ergo et
 reliquâ Diogenis doctrinâ et loco Aristotelis
 igitur, hanc fuisse illius sententiam, „ *an-*
te, quia movendi et cogitandi vim habeat, par-
te esse aëris illius, qui principium rerum ae-
re esset; igitur non cum corpore exstingui.”

Ultimus in hac Ionicorum successione fuit So-
 do magister ARCHELAUS, qui quid pecu-
 liter de hoc argumento senserit, a certis quidem
 toribus non traditum est. Nec tamen repugnem
 ikerò, qui ex Pseudo-Origene hanc ei tribuit
 tionem, *mentem omnibus innatam esse anima-*
is; nam et corpora omnia uti mente, alia ci-
alia tardius: vid. Origen. Philosophumen.
 . IX. p. 890. Convenit enim hoc cum reliquo-
 : Ionicorum doctrinâ. De Animae vero post
 e vitam statu, non dissensisse videtur a magi-
 : Anaxagora; quippe nec reliqua ipsius placita
 : dissentire cgebant, nec Veteres hujus dis-
 : mentionem fecerunt.

aque, si ex illis, quae hactenus disputavimus,
 a conclusione Ionicorum de Animae post mor-
 : statu opinionem colligere velimus, reperiemus
 : huc redire: „ *Animam hominum esse partem*
men-

Seca. 1.
 Ionick.
 Summa
 sententiae
 Diog.

Archelaus.

Summa
 sententiae
 Ionicor.

sect. I. *mentis illius divinae, quae omnia permearet et
 Ionici- que animaret; igitur Animam post corporis mor-
 Archelaea tem superesse propterea quia pars sit illius menti
 divinae.” De ipsa vero conditione vitae post hanc
 mortem, aut nil prodiderunt; aut nil proditum ad
 nostram memoriam venit. Illud tamen, quamquam
 non diserte pronunciatum est ab illis, tamen et
 consequitur et intelligitur ex iis quae pronuncian-
 sunt, Animabus conscientiam sui et quasi personam
 constitutam, nec eam absumptum iri reditu eorum
 ad divinam naturam. Ceterum Ionici non, pro-
 ti postea Pythagorici et Platonici, Animae immor-
 talitatem tanquam fundamentum doctrinae suae ce-
 lebrarunt. Sed tamen eam tenuerunt, quippe quae
 consequeretur ex ipsorum doctrinâ de Principio
 naturae, in quâ potissimum elaborabant.*

Atque haec quidem, deperditis omnibus Ionico-
 rum scriptis, ex posterioribus auctoribus collecta
 et, quoad ejus fieri potuit, ad probabilem fidem
 adducta sunt.

S E C T. I I.

De Pythagoricis Philosophis.

Sect. II. Sequitur ut videamus de PYTHAGORA, qui
Pythagoras. doctrinam de Animorum immortalitate ad sum-
 mam auctoritatem celebravit. Et quandoquidem
 vetustissimorum Pythagoreorum de hoc argumen-
 ta scripta perierunt, et, quae de ipsorum et nos-
 tri placitis feruntur, ita turbata sunt a posteriori-

DE IMMORTALITATE ANIMI. §13

nus scriptoribus, ut fabulis quam vero similio- Sect. II.
Pythagorae
 videantur; operam dabimus, ut ea, quae ad
 immortalitatem Animorum pertinent, criticâ ratio-
 delecta, breviter exhibeamus. Primum omnium
 ctæ hujus consilium significandum est ex ipsius
 igine. Habuit Pythagoras magistros duplcis ge-
 ris in Philosophiâ; alios, Theologos, Pherecy-
 m et fortè Epimenidem: alios, Ionicos Philo-
 phos, vel Thaletem vel Anaximandrum. Atque
 his duabus disciplinis eum suam disciplinam
 constituisse, haud difficile est ad animadverten-
 um. Videamus quid inter Theologos et Ionicos
 intercesserit; atque hoc discrimen patefaciamus
 Plutarcho, prudentissimo auctore, qui ita pro-
 mciat in libro Oraculorum Defectu, Tom. II.
 ig. 436. „*Omnino, quum duae sint omnis or-
 is causae; (sc. mens agens et materia patiens)
 antiquissimi Theologi (sc. Orphici) et Poetae so-
 praestantiores celebrarunt, et omnibus re-
 us explicandis hoc pervulgatum dictum (s. Or-
 hicum) adhibuerunt: Ζεὺς ἀρχὴ, Ζεὺς μέσσα,
 ὁὗ δ' ἐκ πάντα πέλονται* i. e. „*Principium lu-
 ter, medium Iovis, omnia ab ipso;*” ad natu-
 ales autem ac necessarias causas namquam ac-
 esserunt. Qui vero postea fuerunt, et Physici
 i. e. Ionici) dicti sunt, a pulcherrimo illo et
 iuvino causarum principio aberrarunt: omnia
 vporibus eorumque affectionibus, collisionibus,
 utationibus, mixtionibus tribuerunt. Quo fit, ut
 rorumque ratio imperfecta sit: quum hi (Phy-
 Vol. II. Kk st-

L. II.
Pythagoras.

sici) causam efficientem ac finalem, illi (Thales)
gi) causam materialem et instrumentalem, igno-
rent vel negligant." Igitur Pythagoras utrum-
que et bona sequi et mala fugere studuit; ita qui-
dem maxime, ut utroque causarum genere uteretur.
Et a Theologis quidem retinuit Deorum ac
Daemonum in rebus humanis vim et efficaciam,
eorumque placandorum rationem, divinationem,
Animi purgationem, praemia et poenas post hanc
vitam: a Physicis autem assumpsit naturae expli-
cationem, ut in rerum causis reddendis non Deum
ex machinâ induceret, sed vim rationemque materiae
et rerum cogitantium aperiret. Ceterum hac etiam
ratione Pythagoras a Thalete diversus fuit: quod
hic proprie Physicus fuit, et in rebus existentibus,
corporeis, et singularibus versatus est: hic Me-
taphysicus, et ab universalibus ideis et remotis
corporeâ naturâ notionibus ad interiorem naturae
cognitionem proficisceretur. Immortalitatem qui-
dem Animorum a Pherecyde celebratam Ionicorum
rationibus accommodavit et confirmavit. Cicero
solum nominat Pherecydem: quod, ut jam dixi-
mus, Ionici in hoc loco non praecipuam operam
posuissent, nec inde famam consecuti essent:
„*Quod literis exstet* (inquit Tusc. I. 16.) *Pherecydes Syrius primum dixit animos esse hominum
sempiternos. — Hanc opinionem discipulus qui
Pythagoras maxime confirmavit.*" Sed Ionicae
doctrinae vestigia sponte apparent. Nam Pytha-
goras, quum statueret esse Animum aethereum
igneumve per totam naturam diffusum, hoc si-

DE IMMORTALITATE ANIMI. 313

statuit, *animos rerum cogitantium ex eadem* Sect. II. *et natura decerptos.* Auctores hujus senten- *Pythagorae*
 tiabemus cum alios tum Ciceronem: veluti de
 N. 21. 3, *audiebam Pythagoram, Pythago-*
re, incolae paene nostros, qui essent Italici
sophi quondam nominati, nunquam dubitas-
se ex universa divina mente delibatos ani-
taberemus." De Nat. Deor. I. 11: 3, *Py-*
ras censuit (Deum) animum esse per natu-
rerum omnem intentum et commeantem; et
passi animi carperentur." ad quem locum
 d. Davisius, qui plura protulit. Non est,
 de Pythagorae doctrina de Deo multa dica-
 ; satis est ad nostrum institutum, *animos esse*
imortales, aliquid sint partes substantiae
ae: conferatur Diogenes Laertius VIII. 28.
 inque locum Menagius. Sed Anima humana
 ex sola substantia divina constat: nam duas
 : partes, meliorem ac rationalem, deterio-
 : irrationalem: ut Pythagorae sententiam me-
 t. Cicero Tusc. IV. 5. et alii quos ibi laus
 Davisius. Quibus adjungendus Pythagoreus
 ius Locrus in libello de Anima Mundi p.
 (edit. Platon. Lugdun.) qui ait: 3, *animae*
inae alia pars est melior, rationalis, inteb-
s: *alia pars deterior, irrationalis, insipiens.*
ior est τὰς τωτῶ φθιούς, id est ex substan-ia
rae immutabilis sibi semper constantis: ea in ca-
collocata est, ut ei reliquae partes serviant.
rior est ἐκ τὰς τῷ ἐρίῳ, id est ex substantia
irac mutabilis et inconstantis: ejusque duae

nadem ; materiam vero , tamquam
sitam patientem causam , app
e. dualitatem. Ita prodidit S
Phil. I. 7. et disertius etiam Dio
25. qui ejus rei testem laudat
historum , gravem et antiquum
Historiae Philosophicae auctor
quare de Pythagoricis numeris
deamus de Animae post hanc v
Animae pars melior est immor
mortalis ; non quidem ita , ut
extinguatur , sed ut extingui t
multos annorum circuitus inte
partem vivam puramque relinq
blichus ap Stob. Eclog. Phy
Proclus Comment. in Plat. Tim
que Pythagoreorum opinione
egregium dictum Aen. VI. 745.

Donec longa dies , perfecto t

DE IMMORTALITATE ANIMI. § 17

Nam vero Anima ex corpore excedens similitudinem retinet et figuram corporis: ut de Pythagoras refert idem Alexander Polyhistor apud Diog. Laert. VIII. 31. Et haec figura adhaeret non meri parti, quae intelligibilis est, sed deteriori, quae crassior est et sub sensus corporis cadit. Ceterum opinionem, de Animae corporis figuram retinente, quae jam antiquissimis temporibus in vulgi superstitione valebat, Pythagoras non ita similiter et ἀφαισέφως accipiebat, sed cum doctrina sua conciliabat. Nam primum, hanc Animam item ex materia volebat propterea constare, ut eas interventu pars mellior cum corporibus agere posset. Deinde, haec ipsa deterior et irrationalis quoque adeo materialis pars per totum corpus erat diffusa, atque ita ejus figuram assumebat: quale testis Democritus, magnus pro illa aetate physicus, statuit; et ad Philosophiae rationem explicare tentarunt Veteres, quos de hac opinione memorat Editor Libelli Plutarchei de Sera Numinis indicta pag. 97. et seq. Sed videamus reliqua Alexandri dicta apud Diog. Laertium: „ anima corpore expulsa (hic enim est sensus verbi ἀφαισέφως, de quo fluctuarunt Aldobrandinus et Cuckerus T. I. pag. 1091) in terram per aërem gatur, figuram corporis retinens: Mercurium totum custodem esse animarum, et propterea vocari Ductorem, Ianitorem, et Terrenum: quod is ducit animas a corporibus terram marique. Et eas quidem in locum altissimum deduct: impu-

Sect. II. Pythagorae

act. II.
Pythagoras.

*ras autem nec puris nec invicem appropinquas-
sed a Furiis adstringi vinculis, quae nullo modo
perfringi possent.*" Ita vertendus hic locus, qui
nonnullis partibus male cepit Interpretas. Neque
vero hic unus est status impurarum Animarum,
nam migrandum his est per varia deinceps corpora
vel hominum vel animalium, donec tempore con-
stitutum circuitum expleverint. Haec est celebra-
ta illa *Metempsychoseos* nomine Pythagorae opinio,
quam frequenter memorant Veteres. Refert ipsum
cum Leonte Phliasio colloquium Cicero Tusc. V.
3. quod habet locum qui ad hanc opinionem per-
tineat, quum ait „ *nos quasi in mercatis quan-
dam celebritatem ex urbe aliquam, sic in hanc vi-
tam ex alia vita profectos esse.*" Quis porro ade-
a literis remotus est, ut ignoret nobilem illam
Ovidii locum, Metam. XV. 152. quo Pythagoras
ad discipulos dicens inducitur.

*O genus attonitum gelidae formidine mortis!
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana
metis,*

*Materiem vatum, falsique piacula mundi?
Corpora sive rogos flammam, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non ulla putes!
Morte carent animae: semperque, priore relicta
Sede, novis habitant domibus, vivuntque recepta
Ipse ego, nam memini, Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
Sedit in adverso gravis hasta minoris Atidae:*

*novi clypeum, laevae gestamina nostrae,
super Abanteis templo Iunonis in Argis.*

Sect. II.
Pythagorae.

*Omnia mutantur, nihil interit, errat et illinc
in venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
versus: eque feris humana in corpora transit,
eque feras noster: nec tempore deperit ullo.*

*eque novis fragillis signatur cera figuris,
ae manet ut fuerat, nec formas servat easdem,
et tamen ipsa eadem est: animam sic semper
eandem*

esse, sed in varias doceo migrare figuras.

Locum, quamvis notum, attuli, cum auctori-
bus, tum animadversionis, causâ. Nam pri-
mum quidem animadvertendum, eam ab Ovidio
libui sententiam Pythagorae, *vanas esse Poëta-
rum fabulas de Styge et Inferis*. Assentior, Eso-
ricè ita sensisse Pythagoram: Exoterice ita sta-
sisse, non assentior. Nam et ipse narravit, se
ad inferos fuisse, poenasque ae supplicia malo-
rum vidisse: quod apud Diog. Laert. produnt au-
tores minime contemnendi Hieronymus et Hermip-
as, VIII. 21. 41. Et Pythagoreos reliquos ab
e fabulis non alienos fuisse, videbimus infra,
et de Empedocle ac Timaeo dicemus. Et prudens
scriptor Plutarchus in libro de Genio Socratis T.
p. 580. notat, „ *Philosophiam a Pythagora
pletam et quasi inflatam fuisse fabulis, appari-
tibus, et superstitione.*” Deinde illud etiam
animadvertendum, Ovidium in eo a Pythagorae

sec. II,
Pythagoras.

tentiâ aberrare, quod hanc Animarum per omnia
pora migrationem sempiternam esse statuit, in
ut nullae sint Animae quae aliquando ab eis con-
sent. Atqui constat, eam fuisse Pythagorae opi-
nionem, *puras animas non amplius in corpora
inclusum iri, sed in altissimum locum vel in deo-
rum genus abituras.* Testes habemus cum alios,
tum Alexandrum Polyhistorem supra laudatum, et
Auctorem aurei carminis, vulgo ad Pythagoram
relati; qui Auctor, quisquis tandem fuit, certe
antiquitate haud exiguum habet momentum: Eius
haec est sententiâ in fine carminis;

“*Ὦν δ’ ἀπολείψας σῶμα δε αἰθέρ’ ἐλευθέρων ἔστιν,
Ἐσσεῖαι ἀθάνατος κείος, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνήσκει.*”

i. e. „*Si autem, relicto corpore, in liberum a-
etherem perveneris, eris immortalis Deus, sine la-
be, nec mortis obnoxius.*” Denique, ut diximus,
auctoritatis causâ protulimus Ovidii locum: in
quâ quidem parte duo sunt probe distinguenda:
alterum, *de ipsa opinione Metempsychasos*: alter-
rum, *de illo mirabili Pythagorae commento, quo
pronunciavit se recordari in quibus antea homi-
num corporibus habitasset.* Ac de hoc quidem
commento operae pretium est videre, quâ aucto-
ritate tribuatur Pythagorae. Igitur non putandus
est Ovidius ipse hoc, poetarum more, finxisse;
quippe fuit haec pervulgata fama, et paulo ante
eum Horatius eam secutus erat, Carm. I. Od. 28.
Scri-

igitores autem ejus rei antiquissimi, quod qui- Sect. II.
Pythagorae
 a constet, Aristotelis fere aequales fuerunt. Sunt
 ipse deperditi, et ex posteriorum tantum men-
 ne cogniti: Dicaearchus et Clearchus, apud Gel-
 m Noct. Att. IV. 11: et Heraclides Ponticus,
 ad Diog. Laert. VIII. 4. Priores duo pruden-
 fuerunt et eruditissimi auctores: posterior ipse
 oque magnopere eruditus, sed fabulis ac su-
 stitioni deditus. Apparet ergo, hanc famam
 esse valde antiquam; nec enim sine antiquitatis
 auctoritate scripto eam prodidissent Dicaearchus
 Clearchus; sed, quum non constet, utrum eam
 uerint tamquam *quae vulgo feratur*, an tam-
 am *quae certo referenda sit ad Pythagoram*;
 an possumus ipsi statuere,tribuendumne sit il-
 l commentum ipsi Pythagorae, an posteriores
 riptores de ipso finxerint. Neutrum abhorret a
 isimilitudine. Nam nec Pythagoras omnem ab-
 titutis suis repudiavit superstitionem, ut supra
 nuimus. Et similia de sua ipse transmigratio-
 postea jactavit Empedocles, quae fortasse, ut
 Empedoclis, per errorem posteritatis in Py-
 gorae nomen translata sunt. Videamus jam de
 a opinione *Transmigrationis Animarum*, quam
 in tenuerit Pythagoras, nullo modo dubitari de-
 : adeo constans est totius antiquitatis consen-
 . Sed an ipse ejus sit inventor nec ne, non
 is convenit inter Scriptores. Diog. Laert. in-
 tionis laudem Pythagorae tribuit VIII. 14. *πρῶ-
 τῆ Φασὶ τοῦτον ἀποφῆναι, τὴν ψυχὴν, κύκλου
 Κκ 5 ἀνάγ-*

Sect II.
Pythagoras.

ἀνάγκη ἀμειβοῦσθαι, ἄλλοτε ἄλλοις ἐκδιδόναι ἑαυ-
 τήν. i. e. „*Dicunt cum primum pronuntiassent, Ani-*
matem, quum per circuitum necessitatis deinceps
permeet, variis vario tempore illigari animantibus.” Ita vertendus hic locus, quem non ac-
 curate reddidit Interpres. Herodotus hanc lau-
 dem Aegyptiis vindicat: cujus verba Latine refer-
 mus: II. 123. „*Fuerunt quoque primi Aegyptii,*
qui dicerent, Animam hominis esse immortalem,
post corporis vero interitum in aliud deinceps na-
scens animal immigrare: cumque per omnia terra-
strum, marina et volucris animalia circuitum fa-
ceret, eam iterum nascentem in hominis corpus
immigrare: et hunc ab eodem circuitum confici trium-
millium annorum spatio.” Herodoti auctoritatem
 praefarendam esse auctoritati Diogenis, praesertim
 testes nullos excitantis, non est dubium. Adde
 enim ipse Herodotus, tamquam testimonium sen-
 tentiae suae, „*Hoc placito, tamquam suo et pro-*
prio, quidam Graculi sunt, alii antiquiores alii
recentiore tempore: quorum ego nomina, quam-
quam scio, tamen non memoro.” Sit igitur He-
 rodoti potior sententia; tamen caveamus ne plus
 ei tribuamus quam ipse voluit. Si quid enim vi-
 deo in Grammatica interpretatione, non neces-
 sit est, ut hic sit sensus, *Aegyptios singulas has opi-*
niones primum protulisse; sed universas ab illis ad
hanc doctrinam conformatas esse: ut adeo illud
voluerit Herodotus, „Aegyptios primos dixisse,
Animam, quum sit immortalis, in alia deinceps

*pore immigrare atque iterum in humanum cor-
redire; et hunc circuitum absolvi trium mil-
lium annorum spatio:” et sint Aegyptii non tam
mortalitatis quam Metempsychoseos auctores.
hoc, utcumque accipiat, non magnopere
hujus quaestionis caput pertinere arbitror. Il-
magis quaerere convenit, utrum Esoterica an
oterica fuerit haec Pythagorae sententia. Mihi
dem Esoterica et ad systema, s. interiorum do-
inam, pertinuisse videtur; quamquam Exote-
am quoque usum habuit, veluti ad homines co-
tione statim futuri meliores reddendos, et opi-
ne communionis, quae inter hominum bruto-
que genus intercederet, ab animalium esu abs-
endos. Quare, si cognoverimus quomodo
sententia cum reliquis Pythagorae placitis
iuncta fuerit, non dubitabimus quin fuerit
oterica. Est vero ejusmodi conjunctio et con-
uentia sententiarum: „Deus est animus per to-
rerum Naturam diffusus: Ipse est omnium pri-
s, causa efficiens, intelligens: Materia est,
endo loco, causa patiens, bruta et cogitatio-
expers: Animae hominum compositae sunt ex
te rationali et irrationali; rationalis desum-
est a Dei substantia, irrationalis a materia.
inae non cum corporibus pereunt: sed partim,
divinam substantiam, unde venerant, redeunt:
sim, poenas solvunt malefactorum, vel apud
ros, vel in aliis corporibus cum hominum tum
eorum: Nam et brutorum animae ex duabus
par-*

Sect. II.
Pythagorae.

Summa
sententiae,
quam Py-
thagorae te-
nuit.

partibus, rationali et irrationall, constant; quippe apparent in eorum factis non tantum iracundia et concupiscentia, sed intelligentia quoque et ratio. Igitur, rationalis et intelligens Animae pars, postquam purgata fuerit, tandem ex corpore humano ad Deum redibit, eritque ipsa divini generis." Et haec quidem sunt, quae, vetustissimorum Auctorum fide, Pythagorae tribui possint. Nam potest illa sententia aliis quoque rationibus ad maiorem verisimilitudinem explicari: sed hoc a posterioribus demum, in primis a Platone, factum est. Et quae in hanc rem a recentioribus Veterum, veluti Iamblichio et similibus, dicta sunt, nolimus promiscue adhibere huic disputationi; quandoquidem constat, eos Pythagorica et Platonica placita confudisse. Itaque satis apparere arbitror, quae fuerit Pythagorae sententia, et quibus partibus ab Aegyptiorum ratione dissenserit.

Pythagorel. Exposita ipsius Pythagorae sententia, videamus breviter de discipulis ejus ac successoribus.

Alcmaeon. ALCMAEON, Crotoniates, qui juvenis senem Pythagoram audivit, primus *Φυσικὸν λόγον*, i. e. *librum de naturâ rerum*, scripsisse dicitur a Favorino apud Diog. Laert. VIII. 83. et Clemente Alexandrino Stromat. VIII. p. 308. Quod ita videtur accipiendum, ut ex Pythagoreis hic primus fuerit, qui talem scriberet librum; siquidem veniunt quae supra observavimus de Pherecyde et Anaximandro, qui idem argumentum scripto mandasse dicuntur. Ex hoc libro servatus est locus

DE IMMORTALITATE ANIMI 325

nitae immortalitate. Dictum Alcmaeonis me- sect. II.
Pythagorel.
Alcmaeon.
tur a Dlogene Laertio VIII. 83. ἔφη δὲ καὶ
ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ κινεῖσθαι αὐτὴν συνεχῶς ὡς
λίον· i. e. „*dixit etiam animam esse im-
molem et semper moveri, ut Solem.*” Consen-
tobaeus Eclog. Phys. p. 93. Alcmaeon Ani-
mā dicit esse naturam, quae se ipsa moveat et
non moveatur: propterea eam immortalem et
simillimam esse putat.” His duobus aucto-
ribus solis nititur Bruckerus Hist. Crit. Phil. T. I.
133: quorum fides profecto non ab omni per-
icula haberi potest, quum ipsi hujus sententiae
alios adducant testes. Quare confirmemus eam
veterum Scriptorum testimoniis. Aristoteles de
nā Lib. I. Cap. II. §. 25. παραπλησίως δὲ τοῦτο
καὶ Ἀλκμαίων εἰπεν ὑπολαβεῖν περὶ ψυχῆς· Φη-
σὶ αὐτὴν ἀθάνατον εἶναι διὰ τὸ εἰκέναι τοῖς ἀθά-
ναις τοῦτο δὲ ὑπάρχειν αὐτῇ, ὡς αἰὲν κινουμένη· κι-
νῆται δὲ καὶ τὰ θεῖα πάντα συνεχῶς ἀεὶ, σελήνην,
ἡλίου, ἀστέρας καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον· i. e. „*Simili-
bus de Animā sensisse videtur Alcmaeon: dixit
eam esse immortalem, propterea quod simi-
lit immortalibus: idque in eo positum esse, quod
semper moveatur; nam et Divina omnia continuo
semper moveri, Lunam, Solem, stellas, et totum
coelum.*” Boëthius, cujus locum memorat
phyrius apud Eusebium Praep. Evang. XI. p.
118. εἰς ἧπερ ἀπιδὼν καὶ ὁ Κροτωνιάτης Φυσικὸς εἶπεν
ἀθάνατον αὐτὴν οὖσαν, καὶ πᾶσαν ἡμετέραν φύσει φε-
ύγεσθαι, ὥσπερ τὰ θεῖα τῶν σωματίων· i. e. „*Huc
etiam*

Secr. Π.
Pythagorei.
Empedo-
cles.

Empedocles, *se exulem in Terrâ degere*. Locus exstat apud Plutarchum in Libro de Exiliis T. II. p. 607.

Ἔστι ἀνάγκης χρῆμα θεῶν ψήφισμα παλαιόν,
Εὐτέ τις ἀμπλακίῃσι φόνῳ φίλα γυῖα μίτῃ.
Δαίμονες οἷτε μακράϊωνες λελόγχασι βίαν,
Τρὶς μὲν μυρίας ὥρας ἀπὸ μακάρων ἀλλάσσεται
Τῇ καὶ ἐγὼ νῦν εἰμι φυγὰς θεῶν καὶ ἀλγῆς.

i. e. „ *Est hoc Necessitatis Fatum, Deorum antiquum decretum: ut, si quis Daemonum, per longam vitae aeternitatem sortiti sunt, se ipse peccato, caede, inquinaverit, is triginta millia annorum, exul beatorum concilio, oberret. Ita et ego nunc a Diis exul oberro.*” Quae proxima sunt Plutarchi verba explicationem habent huius opinionis ductam ex ipsius Empedoclis aliis locis quod vulgo non attenderunt Interpretes. Quae adferamus ea: „ *Non se ipsum modo, sed et ipso omnes reliquos homines, hic peregrinos et exules esse pronunciat. Nam dicit: Non inquit vobis, o homines, non spiritus admixtus, substantiam ortumque Animae praebuit: sed ex hoc corpus concretum est terrenum. Nativitatem autem Animae, quae aliunde huc venit, lentiore nomine peregrinationem vocat: re verò autem exulat et oberret, Divinis Decretis Legibusque constituta.*” Alium excitemus locum Empedoclis et eodem Plutarcho de Iside et Osiride T. II. p. 614.

DE IMMORTALITATE ANIMI. 529

C. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας Φησὶ διδόναι τοὺς
 νας ὧν ἐξαμάρτυσι καὶ πλημμελήσωσιν·

Sect. II.
 Pythagorae
 Empedo-
 cles.

θέριον μὲν γὰρ σφε μένος ποντόνδε διώκει,
 ἑνὸς δ' ἑς χθονὸς οὐδας ἀπέπτυσε, γαῖα δ' ἑσαῦθις
 ἑλίου ἀπάμαντος, ὃ δ' αἰθέρος ἑμβλεῖ διναις·
 ἄλλος δ' ἑξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες·

οὐδ' ἀπολθόντες οὕτω καὶ καθαρθέντες, αὖθις τὴν
 φύσιν χώραν καὶ τάξιν ἀπολάβουσι. Quae ita
 Xylander: „Empedocles genios etiam pro-
 peccatorum delictorumque luere affirmat:

mare namque illos adigit vts aetheris urgens,
 espuit in terrae pontus sola: terraque in almi
 empada propellit solis: sol aetheris illos
 vrticibus celer immittit. Sic ordine longo
 nus post alium exosos scelerum excipit ultor.

ec suppliciis expiati ac lustrati pristinae Na-
 e locoque suo restituantur.” Idem Poetae lo-
 a Plutarcho in alio libro profertur, T. II.
 130. Atque forte hinc Virgilius duxit illam
 variis elementis purgationem Animae, Aen.
 740.

aliae panduntur inanes

Suspensae ad ventos: aliis sub gurgite vasto.
 Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

his alia Empedoclis dicta de Animarum in eor-
 a lapsu addere in promptu est: veluti apud Cle-
 ntem Alexandr. Strom. L. III. p. 537. B. et
 Vol. II. L1 L.

est. II.
Pythagorel-
mpedo-
les.

L. IV. p. 479. C. et apud Hieroclem in Com-
mentario in Aurea Carmina Pythag. p. 248. Sed
haec significasse satis est. *Animam vero non so-
lum in brutorum corporibus, sed in plantis, ob-
rare, neque hoc suo exemplo intestatum reliquit.*
Ita est in dicto ejus, quod memorarunt cum ali-
tum Diogenes Laertius VIII. 77: καὶ τῶ φύτῳ
παντοία εἶδη ζῶων καὶ φυτῶν ἐνδεδεσθαι· φησὶ γὰρ

Ἡδὴ γὰρ ποτ' ἐγὼ γενόμεν κοῦρος τε κῆρυ τε
Θάμνος τ' οἰανός τε καὶ ἐξ ἄλλος ἔμπερος ἤμην·

I. e. „Et statuit, *Animam variorum animalium
plantarumque corpora ingredi: ait enim*

*Nam, memini, fueram quondam puer aequi
puella*

Plantaque et ignitus piscis, pernixque volucris.”

Ceterum, *Animas eorum, qui bene pieque vi-
vunt, ad Deos redire eorumque commercii ac
consuetudine uti, disertis pronuntiavit verbis,*
quae servavit idem doctissimus Patrum Clemens
Alexandrinus Strom. L. IV. p. 534. C. φησὶ δὲ
καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς τῶν σφῶν τὰς ψυχὰς θεῶν γίνε-
σθαι, ὧς πῶς γράφω·

Εἰς δὲ τέλος μάντις τε καὶ ὕμνοπλοὶ καὶ ἱερῶν
καὶ πρόμοι ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισι κίλονται·
[Εὐθὺν ἀναβλαστοῦσι θεοὶ τιμῆσι φέρονται·

I. e. „Dicit autem Empedocles, sapientiam ani-
mas Deos fieri, ita scribens:

Ps.

DE IMMORTALITATE ANIMI. 531

*astrotes vates, et qui hymnos carmine cantant, Sect. II.
& medicique, ducesque viris mortalibus adsunt. Pythagorae
Enocxiunt Dii, sunt quorum maxime honores.* Empedo-
cles.

ue, ut viri sapientes, vates, poetae, medici,
statum gubernatores, in Deorum genus abeunt,
ideo Dii fiunt, ita reliqui homines, qui juste
vixerunt, sunt convivae Deorum: ut
apud eundem Clementem Alex. Str. L. V.
107. B. ἢν δὲ δόλιος καὶ δίκαιος διαβιώσωμεν, μα-
καριώτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐνθένδε
ἀλλαγὴν, οὐ χρόνῳ τινὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἔχοντες,
ἐν αἰῶνι ἀναπαύεσθαι δυνάμενοι,

θανάτοις ἄλλοισιν ὁμείστοι· ἐν τε τραπέζαις
δόντες ἀνδρείων ἀχέων ἀπόκληροι ἀπηρεῖς·

φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους λέγει ποιητικῇ· i. e.
quod si vero etiam sancte iusteque vitam pere-
imus, erimus cum hic beati, tum illic beatio-
post mortem, participes beatitudinis, non tem-
sed aeternitate, quiescentes, convivae reli-
um Deorum mensis accumbentes, liberati et
unes ab humanis calamitatibus: ut est in phi-
lico Empedoclis carmine."

Ex his igitur apparet, Empedoclem Pythagorae Summa
dem placita tenuisse, in explicandâ vero con-^{sententiae}
sione et ratione vitae futurae et Metempsycho-^{Emped.}
nil magnopere novi attulisse, magis poe-
quam philosophum egisse, et veluti in loco
ticae licentiae accommodato exultasse; ut pro-

multaque scripta reliquit, quamquam perierunt, non tamen est, quod de Animae immortalitate et mihi. Nam et ipsa res verisimilis est, confirmat ejus mentio, quae ex item Alex. Str. III. p. 433. Α Φιλολάου λέξεως μνημονεύσαι· λέγει· οὕτως ὡς· Μαρτυροῦνται δὲ καὶ οἱ μάντις, ὡς διὰ τινος τιμωρίας συνέζευκται, καὶ καθάπερ ἐκθαπταί· i. e. „Operae vero praesententiam Philolai. Ita enim arguitur ille: Testantur autem vates, animam luendam conjunctam esse cum corpore, et sepulchro sepultam esse.” Ex istius fragmentum egregium servavit Phys. Lib. I. p. 44. sed minus disputationem accommodatum, et

, qui hodieque ejus nomine fertur, sunt qui Sect. II.
ent. Mihi quidem nil in eo esse videtur, Pythagorel;
ab illâ aetate et personâ Ocelli alienum Ocellus,

exceptâ Dialecto: quam si a recentiore quo-
homine ex Doricâ in communem versam esse
nus, nil profecto dicamus, quod a verisimi-
line abhorreat. Ceterum de Animae immorta-
nulla magnopere est in libello mentio; nisi
quis Caput secundum cum loco Philolai de
li Animâ comparare et ad hoc argumentum
ere velit. Minus quidem obscura, nec ta-
satis manifestâ, hujus sententiae vestigia ex-
in loco non integro ejusdem Ocelli ex Li-
perdito *de Lege*: quem locum servavit Sto-
in Eclog. Phys. L. I. p. 32. Argumentum
edit, „ *Animam, quia semper moveatur,*
vitae esse participem, et propterea Causas
hibernatricis auctoritatem obtinere.”

MAEUS quoque, Locrus, nobilitatus est Timaeus,
suâ doctrinâ, tum Platonis studio, qui illius
o, *de Animâ Mundi*, suum ipse de hoc ar-
nto Dialogum accommodavit ac Timaei no-
inscripsit. Ejus placitum de duabus Ani-
partibus, Divinâ ac Terrenâ, supra memo-
us, quum de Pythagorâ diceremus. Sed
epetere nil attinet. Illud minime praetermit-
m est, quid *de poenâ post hanc vitam* sen-

Nam de hac opinione ita pronunciavit,
m non ipse pro verâ habuisse, sed ad terren-
ialos inventam, putasse videatur. Exciteq;

Sect. II.
Pythagorel.
Timaeus.

mus locum Latine versum, quippe longiorum interjectâ unicâ observatione ad emendandam corruptam vocem Graecam. „ *Quod si vero quis durus et contemtor legum fuerit; is cum ceterus erit poenis Legum, tum terrendus in terris, per quos et a superis et ab inferis poenas denunciantur inexpiabiles improbis mortuis, aliasque calamitates portenduntur: quas Ioniens poeta, Homerus, scelestos perpeti frigit (ἐκ πάλμῃ ποιέοντα τῷ ἐναγλίῳ: plerique Editores mendaciter subodorati sunt, novissimus vero eorum Bauckhius de hoc ne suspicatus quidem est: pato corrigendum ἐκπλάσαι ποιέοντα i. e. perpeti fugitum). Cujus ego consilium magnopere laudo. Nam, ut corpora sanamus asperis ac duris remediis, non vis morbi lenibus ac mollibus remediis cedere solit: ita quoque Animi falsis opinionibus coercendi sunt, nisi veris sanisque obtemperent rationibus. Itaque necessario commemorandae sunt novae et inauditae poenae; Animas nimirum eorum in alia corpora immigrare; timidorum et delicatiorum in corpora mulierum ad turpitudinem prostitutarum: crudelium vero et sanguinariorum Animas in corporibus ferarum punitum iri: libidinosorum, in formas suum vel aprorum: levium et vanorum, in avium volucrum species: pigrorum, inertium, imperitorum, stultorum Animas in piscium gremio abire. Haec omnia in secundo Animarum circuitu a iudice Nemese decerni: quae ipsa ad hoc officium adhibeat terrenos daemones, vindices peccatorum,*

rerum humanarum inspectores, quibus De-
 omnium supremus, administrationem tradidit
 radi compositi ex Diis, hominibus, et reliquis
 equalibus; quae omnia facta sunt ad optimam
 aginem formae increatae et aeternae." Quis
 putet, Timaeum Metempsychosim posuisse
 fabulis, quae ad coercendos vulgi animos in-
 quae essent? Atque ita statuerunt non tantum
 I, quos sequuntur nuperrimi Gallici Interpretes
 argensius ac Batteuxius, sed qui hos doctrinam
 illam superat Bruckerus Hist. Crit. Phil. T. I.
 2098. Mihi vero aliter videtur. Nam primo,
 praestendimus, doctrinam de Metempsychosi
 ad Pythagoreos, non tantum Exotericam, sed
 otericam quoque fuisse, eamque a Platone et
 terioribus probatam, subtilioribusque etiam ra-
 tibus confirmatam esse: quas verisimile est Pla-
 tem ex deperditis Pythagoreorum scriptis hau-
 se. Et si quis forte nobis opponere velit Ari-
 stelem, qui opinionem de Anima in quodvis cor-
 ingrediente vocat Fabulas Pythagoreorum, de
 tim. Lib. I, Cap. III. §. 25: nos hunc locum
 accipere debemus, ut Aristoteles, non, ut Py-
 gorei hanc opinionem pro fabula habuerint.
 Inde, quum ipsa Timaei verba diligenter consi-
 o et ad Grammaticam interpretationem exig-
 erio, falsas opiniones dici, non Metempsycho-
 i, sed Homeri figmenta de Inferis. Nam Ti-
 mus, laudato demum Homero, progreditur ad
 tempsychosim, his verbis: *ἀθανάτων δ' ἀναι-*

Sect. II.
 Pythagorei
 Timaeus.

Sect. II. καὶ καὶ τιμωρίας εἶναι etc. i. e. *Dicantur*
 Pythagorei. *etiam necessario novae poenae.* Itaque hic
 Timaeus. tus distinguit antecedentia a sequentibus.
 que animadvertenda est significatio vocis
καὶ, quae late patet, nec tantum compli
 illud *ad quod faciendum cogimur*, sed illud
ad quod statuendum ipsa vi veritatis ducimur
 adeo sensus sit, *dicantur vero etiam ex re
 tate novae poenae.*

Sed quid reliquos deinceps Pythagoreos
 berrimos homines, enumerem, quorum cu
 ptis dicta quoque de Animae immortalitate
 runt? quam quidem sententiam ab iis et re
 et illustratam fuisse, non est quod dubi
 Defungamur Theanus, uxoris Pythagorae
 tentia, quae exstat apud Clementem Alexan
 Theano. Stromat. L. IV. p. 492. A. Θεανὴ γὰρ
 γορικὴ γράφει· Ἦν γὰρ τῷ ὄντι τοῖς κακοῖς
 ὁ βίος, πονηρευσαμένοις, ἔπειτα τελευτῶσιν,
 ἀθάνατος ἡ ψυχὴ· i. e. ,, Theano Pyth
 scribit: *Esset enim re verâ vita convivium*
his, qui moriuntur postquam omni malitia
fuerunt; nisi anima esset immortalis. Igi
 demus, hoc etiam immortalitatis argu
 apud eos valuisse, quod ducitur a Providen
 tia, quae bonis praemia, malis poenas
 hanc vitam statuisset.

Epichar- Neque tamen praetermittendi sunt nobis
 mus. eadem scholâ Poetae, qui hanc sententiam

prodiderunt. Primus sit EPICARMUS, pa- Sect. II.
Pythagore
Epichar-
mus.
l. Cōus, sed Siculus appellatus, quod juvenis
Siciliam delatus, ibi sapientiae laude florisset.
c. ex Pythagorae scholā profectus, quum nefas
beretur illius placita vulgare, invenit novum
eseos genus, quod Comoediae nomine celebra-
tum est: ejusque poeseos opportunitate usus,
philosophiam in Theatro exhibuit. Statuit, *en-*
on, non tantum cogitandi, sed et sentiendi vim
solo Animo positam esse: Corpus ipsum ejusque
nus nil sentire. Dictum ejus frequentatum est
Antiquis: Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει, τ' ἄλλα δὲ
πλὰ καὶ κωφά. i. e. „Mens videt, Mens au-
dit, reliqua sunt caeca et surda.” Vid. Plutarch,
II. p. 336. B. Huc respexit Cicero Tusc. I.
3 „ut facilio intelligi possit, Animum et vide-
re et audire, non eas partes, quae quasi fenest-
rae sint animi.” ad Iquem locum consulendus
Davisius. Reprehendit illam opinionem Lu-
cretius, III. 36.

*Dicere porro oculos nullam rem cernere posse,
Sed per eos Animum ut foribus spectare reclusis,
Desipere est.*

hic igitur placito consequens erat, ut Animus
vivendum adeo non corpore opus haberet, ut
ut illius mortem in Aetherem abiret ibique vige-
ret. Verba Poetae, quibus haec sententia contine-
r, servavit Plutarchus in Consolatione ad Apol-
onium T. II. p. 110. A. Καλῶς εὖν δ' Ἐπιχαρ-

Constat Pythagoreos in primi studiosos, ad ejusque auctoritatem **Cercops.** placitis retulisse. Atque in hoc corpore, qui sub Orphei nomine psit, de ejus *Descensu* ad *Infer* mine poeticæ fabulæ cum Pythagore conjunctæ fuisse videntur. Con Nat. Deor. L. 38. Clemens Alex. L. p. 333. A. Fabricius Bibl. Græc. 119, 120.

Summa sententiae Pythagoreorum.

Itaque si ex sententiis dictisque hactenus commemoratis, universum placitum de Animarum Immortalitate velimus; reperiemus illud fluxisse ex priorum fontibus, quibus Loni quibus Pythagorei in aliis quidem aserunt, in hac fere cum iis consensisse causam et efficientem et maiorem.

E IMMORTALITATE ANIMI. 543

e animatam et permeari a substantiâ Divi Sect. II.
us quasi partes essent Animae nostrae. Pythagorel.
de statu et conditione futurae vitae, nihil
illi, multa Pythagorei prodiderunt; trans-
iorem quippe Animarum per varia corpora
n, reditumque ad Divinum fontem sta-
eique sententiae Poetarum de Inferis fa-
commodarunt. Porro, rationem illam
mam, et a Providentiâ Divinâ ductam,
ito adhibebant, bene maleque factorum
poenasque post hanc vitam statutas esse
est haec placita subtilius explicita con-
e fuisse a Pythagoreis: sed rationum no-
m ipsis eorum scriptis, temporum nobis
eripuit.

S E C T. III.

De Eleaticis Philosophis.

Pythagorae disciplinâ quaedam quasi propa- Sect. III.
ta secta Eleatica: cui nomen inditum est
Graecâ Italiae urbe, quam Latini Veliam.

Auctor ejus sectae fuit XENOPH. Eleaticl.
Ioniae urbe Colophone in Siciliam ac Xenophanes.
ne disciplinam delatus, quum antea Ana-
n audivisset; ut quidem haud sine veri-
ne perhibetur. Nam ex utriusque sectae
ovam ipse doctrinam confecisse videtur,
atim deinceps ab ejus successoribus ad

C O N C L U S I O.

Igitur, Doctissimi Viri, apparuit verum esse
mod ab initio dixi, Philosophos profecisse in
in quidem partem, ut efficeretur, Animum post
corporis mortem remanere; qualis autem sit sta-
tus et conditio Animi a Corpore soluti, tentatum
illis, non item ostensum, esse. Ex omnibus
tem patronis Immortalitatis plurima protulit
argumenta Plato: a quo secundus haberi debet
cero, deperditis quidem scriptis Philosopho-
rum reliquorum Veteris Academiae, veluti Xeno-
cratis, Crantoris, et similium, qui Platonis sen-
tentiam uberius explicuerunt. Argumenta vero
pluricis generis fuerunt: vel a praemiis et poenis
ex hac vitam desumpta, quae jam ante Thale-
m fuerunt quidem, nec tamen perspicue, tracta-
ta: vel ex ipsâ naturâ Animi repetita, quae inde
primum inventa sunt. Iam, ut de Platonis argu-
mentis satis suo loco dictum est, universe note-
ris, omnes, qui Animum Corpore superesse
cruent, in his fere rationibus consensisse:
in esse vel participem Divinae naturae vel par-
tem ipsius Dei, propterea quod cogitandi vi prae-
clarus esset, et principium suarum actionum in se
ipso haberet; igitur eum Corporis morte non de-
iui, sed vel semper manere, quod Pythagoricis

et Platonici placebat, vel diu manere et tandem in divinam naturam tanquam suum elementum dissolvi, quod Stoicis videbatur. Animum vero Corpore solutum adhuc certo loco et domicilio uti et res externas percipere, statuebant quidem, sed nullis certis utebantur argumentis, et potius vel vulgaribus opinionibus vel imaginationis luxuriei obsequebantur.

In ipsâ disputatione operam dedi, ut me a conjecturae temeritate abstinere, neque Philosopho cuiquam placitum tribuerem, quod non certâ niteretur auctoritate Veterum; quorum locos discrete vel notavi vel retuli. Dixi tantum de Graecis, et, qui ab iis profecti sunt, Latinis; cum, quod aliarum nationum, de quibus constat eas Animorum Immortalitatem tenuisse, veluti Aegyptiorum, Getarum, Thuscorum, Celtarum, philosophica monumenta nulla ad nostram aetatem venerunt: tum, quod Vos, Doctissimi Viri, hanc partem ab hujus disputationis spatio exclusistis.

Et, quamquam haec quaestio non pertinet ad nostrum propositum, tamen ex iis, quae exposita sunt, patet, in ipso Senecâ nihil esse, quod non ex prioribus Philosophis duci potuerit. Et omnino Christiana doctrina sero demum et diu post haec tempora aliquam vim in Philosophorum disciplinis nacta est. Ceterum, quo magis ego semper delectatus sum hac Philosophicâ Historiâ opinionum de statu post hanc vitam, eo majore

Voluptate audiui, Societatem Eruditissimorum Virorum nuper Harlemi in Batavis constitutam, in hac mecum sententiâ convenire, et dignam censuisse illam quaestionem, quae ad disceptandum proponeretur. Quare cum libenter de hac quaestione dissererem, delectûs Vestri ratio et elegantia effecit, ut libentius etiam ad Vos Iudices dissererem. Quibus ego si hanc scriptionem probavero, tum demum operae pretium fecisse mihi videbor.

FINIS ALTERIUS VOLUMINIS.